

Wyniki monitoringu wawrzynka główkowego *Daphne cneorum* cała Polska wprowadzenie

Spis treści

1. WYNIKI MONITORINGU WAWRZYNKA GŁÓWKOWEGO DAPHNE CNEORUM CAŁA POLSKA WPROWADZENIE	2
I. INFORMACJE OGÓLNE	2
2. WYNIKI MONITORINGU WAWRZYNKA GŁÓWKOWEGO DAPHNE CNEORUM W REGIONIE ALPEJSKIM	5
3. WYNIKI MONITORINGU WAWRZYNKA GŁÓWKOWEGO DAPHNE CNEORUM W REGIONIE KONTYNETALNYM	6
II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA	6
II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach	7
II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach	8
II. B. POZOSTAŁE TABELI NA POZIOMIE STANOWISKA :.....	9
III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000	15
III.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym	16
III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na obszarach Natura 2000	17
III.B. POZOSTAŁE TABELI DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000	18
4. WYNIKI MONITORINGU WAWRZYNKA GŁÓWKOWEGO DAPHNE CNEORUM CAŁA POLSKA PODSUMOWANIE	23
IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBECYCH I NAWAŻYJNYCH	23
V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ.....	23
VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	23
VII. INNE UWAGI	24
VIII. WYKONAWCY MONITORINGU	24
IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU WAWRZYNEK GŁÓWKOWY DAPHNE CNEORUM	25

1. Wyniki monitoringu wawrzyńka główkowego *Daphne cneorum* cała Polska wprowadzenie

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. KOD i nazwa gatunku

Daphne cneorum L. – wawrzynek główkowy

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek

Kontynentalny

3. Koordynator główny

2015-2018 Marcin Bielecki

4. Koordynator krajowy

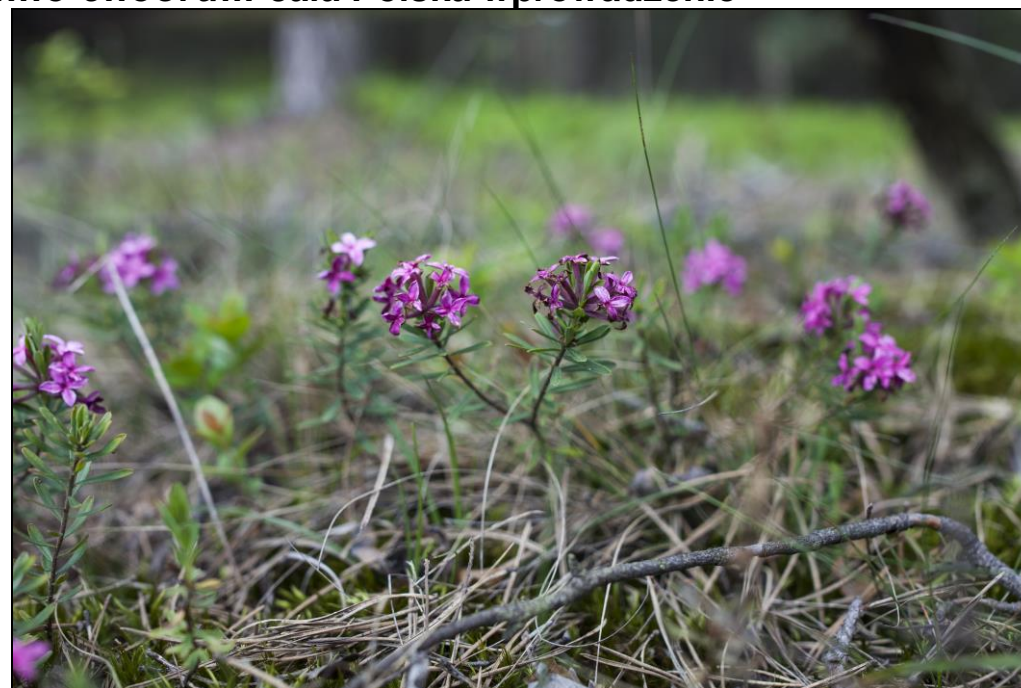
2015-2018 Karolina Wieczorek

5. Ewentualni współpracownicy

2015-2018 brak

6. Eksperti lokalni

2015-2018 Anna Maria Ociepa, Aleksandra Graboś, Zdzisław Bednarz, Grzegorz Leśniański

Rysunek 1: Wawrzynek główkowy *Daphne cneorum*

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, czy mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań – zestawienie.

Monitorowane stanowisko wawrzynka główkowego <i>Daphne cneorum</i>	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych		Region biogeograficzny	Uwagi
	Poprzednio	Teraz 2015-2018		
Rezerwat Krzemionki Opatowskie	-	20 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Nowa Dęba - Poligon	-	20 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Wilcza Wola	-	20 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Kownatki	-	16,18 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy
Las Wagramski	-	18 maj	kontynentalny	Monitoring prowadzony po raz pierwszy

Badania najlepiej prowadzić od maja do czerwca, podczas kwitnienia wawrzynka główkowego. W 2016 roku badania prowadzono w drugiej połowie maja.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla wawrzynka główkowego *Daphne cneorum* monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych stanowisk wawrzynka główkowego <i>Daphne cneorum</i> w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba stanowisk do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	5	5	-	-	-	2015-2018 był pierwszym cyklem monitoringu, w którym monitorowano wawrzynka główkowego

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla wawrzynka główkowego *Daphne cneorum* monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów ze stanowiskami wawrzynka główkowego <i>Daphne cneorum</i> w latach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba obszarów do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2015-2018	2016	Nie występuje	2	2	-	-	-	2015-2018 był pierwszym cyklem monitoringu, w którym monitorowano wawrzynka główkowego

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

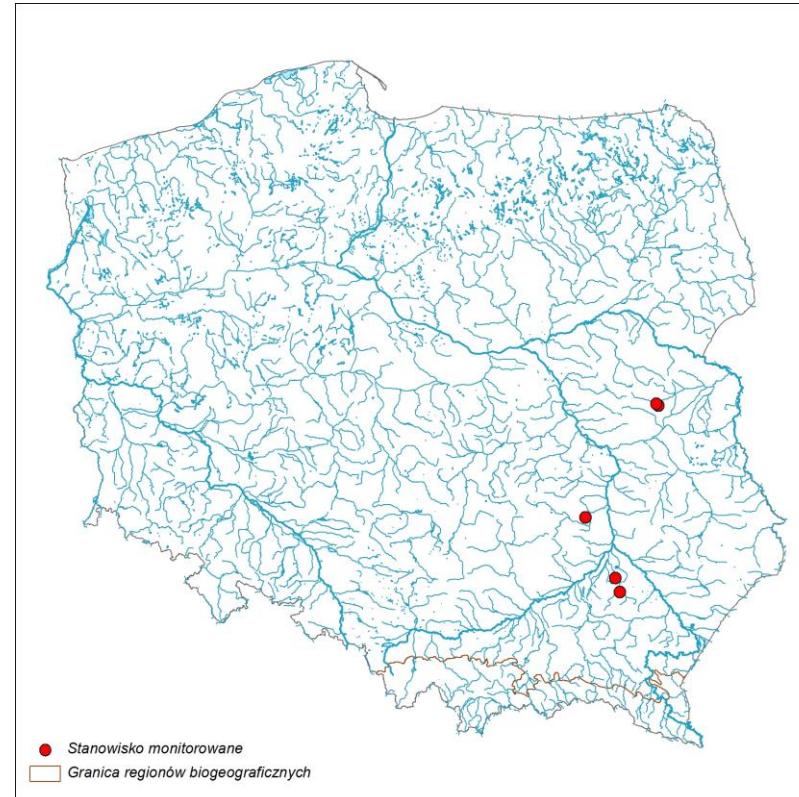
Wstępnie zaproponowana metodyka monitoringu wawrzynka główkowego w zasadzie sprawdziła się w praktyce. W trakcie badań terenowych wprowadzono tylko jedną poprawkę – wymieniono jeden wskaźnik kardynalny. Dołączono do wskaźników kardynalnych liczebność, a liczbę pędów generatywnych (kwiatowych) uznano za mniej istotną. Zmiany metodyki uwzględniono przy wypełnianiu formularzy w 2016 roku.

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie korzystano z wyników z innych projektów.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

W przeszłości gatunek był podawany z ponad 20 stanowisk, w ostatnich latach potwierdzono jedynie trzy z nich: na Wyżynie Kieleckiej w rezerwacie Krzemionki Opatowskie oraz na Płaskowyżu Kolbuszowskim w okolicach Lipnicy (stanowisko Wilcza Wola) i w okolicach Nowej Dęby (stanowisko Nowa Dęba - Poligon). Monitoringiem objęto wszystkie trzy istniejące stanowiska oraz dwa znajdujące się na Lubelszczyźnie (stanowiska Kownatki i Las Wagramski), nie potwierdzone w ostatnim czasie, gdzie obecnie też nie udało się odnaleźć wawrzynka główkowego. Wyniki należy uznać za reprezentatywne pod względem lokalizacji i rozmieszczenia stanowisk.

Rysunek 2: Mapa rozmieszczenia monitorowanych stanowisk gatunku

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Badań nie prowadzono na prywatnych działkach.

2. Wyniki monitoringu wawrzynka główkowego *Daphne cneorum* w regionie alpejskim

W regionie alpejskim nie prowadzono monitoringu ze względu na brak zidentyfikowanych stanowisk gatunku.

3. Wyniki monitoringu wawrzyńka główkowego *Daphne cneorum* w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab.2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzyńka główkowego *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku wawrzyńka główkowego <i>Daphne cneorum</i> na stanowiskach				Suma monitorowanych stanowisk teraz w latach 2015-2018
		Liczba stanowisk z daną oceną:				
		FV	U1	U2	XX	
		teraz	teraz	teraz	teraz	
		w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
Populacja	<u>Liczebność¹⁾</u>	1	-	4	-	5
	Liczba pędów generatywnych (kwiatowych)	2	-	1	2	5
	Stan zdrowotny	1	1	1	2	5
	Parametr Populacja	1	-	4	-	5
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	3	-	2	-	5
	Powierzchnia zajętego siedliska	1	-	4	-	5
	<u>Ocienienie</u>	1	1	1	2	5
	Wysokość runa	1	1	1	2	5
	Gatunki ekspansywne	1	1	1	2	5
	Gatunki obce, inwazyjne	3	-	-	2	5
	Negatywne wpływy z otoczenia	2	-	3	-	5
Parametr Siedlisko gatunku	1	1	3	-	5	
Perspektywy ochrony	-	2	1	2	5	
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	-	1	4	-	5	

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab. 2A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony wskaźników i parametrów łącznie tylko na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – *stan badań na koniec 2016 r.*

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

W związku z tym, że w 2016 roku prowadzono monitoring wawrzyńka główkowego po raz pierwszy, nie ma odniesień do wcześniejszych badań.

II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach 1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

Tylko na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) wszystkie wskaźniki określające populację zostały ocenione jako właściwe (FV), odnaleziono tam około 1200 pędów, z czego połowa kwitła, a uszkodzenia nie przekraczały 5%. Na pozostałych stanowiskach **liczebność populacji** oceniono jako złą (U2), przy czym na jednym stanowisku (Wilcza Wola) odnaleziono 21 pędów, z czego 80% kwitło (**liczba pędów generatywnych** – FV), a uszkodzenia wynosiły około 5% (**stan zdrowotny** – U1), a na drugim (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) odnaleziono tylko jeden uszkodzony, płony pęd (wszystkie wskaźniki ocenione jako złe – U2). Na pozostałych dwóch stanowiskach (Kownatki i Las Wagramski) wawrzynek główkowy najprawdopodobniej wyginął (liczebność oceniono na U2, pozostałe wskaźniki XX).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

Stan siedliska nie wszędzie szedł w parze ze stanem populacji. Najlepiej zachowane było siedlisko na stanowisku Wilcza Wola, gdzie wszystkie wskaźniki oceniono jako prawidłowe (FV), wyjątek stanowi **powierzchnia zajętego siedliska** (U2). Na najliczniejszym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) jako prawidłowe (FV) oceniono wskaźniki: **powierzchnia potencjalnego siedliska** i **powierzchnia zajętego siedliska**, a także **obecność gatunków inwazyjnych** i **negatywne wpływy z otoczenia**, natomiast część wskaźników bezpośrednio charakteryzujących strukturę zajmowanego siedliska (**ocienienie**, **wysokość runa**, **gatunki ekspansywne**) oceniono jako niezadowolające (U1). Na stanowisku Rezerwat Krzemionki Opatowskie prawie wszystkie wskaźniki oceniono jako złe (U2), nie zanotowano tam jedynie obcych gatunków inwazyjnych (ocena FV). Na dwóch pozostałych stanowiskach, gdzie gatunek wyginął, **powierzchnię potencjalnego siedliska** oceniono jako prawidłową (Kownatki) i złą (Las Wagramski), **powierzchnię zajętego siedliska** i **negatywne wpływy z otoczenia** jako złe (U2), a pozostałe wskaźniki jako nieznane (XX). Obecnie nie jest możliwa dokładna lokalizacja miejsc, gdzie gatunek rósł w przeszłości, a ponieważ w jednym z przypadków siedlisko potencjalne jest prawidłowe, do wyginięcia gatunku mogły się przyczynić jakieś negatywne wpływy z otoczenia.

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na stanowiskach

Stan populacji w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako zły (**U2**).

Stan populacji uznano za właściwy (FV) tylko na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon), a na pozostałych jako zły (U2), przy czym na dwóch stanowiskach (Wilcza Wola i Rezerwat Krzemionki Opatowskie) liczebność wawrzynka główkowego była bardzo niska, a na dwóch pozostałych (Kownatki i Las Wagramski) gatunek wyginął.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na stanowiskach

Stan siedliska w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako zły (**U2**).

Stan siedliska został określony jako dobry (FV) na jednym stanowisku (Wilcza Wola), niezadowolający (U1) na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon), a na trzech (Rezerwat Krzemionki Opatowskie, Kownatki i Las Wagramski) jako zdecydowanie zły (U2). O złej ocenie zdecydowały różne wskaźniki i trudno odnaleźć jakieś prawidłowości.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na stanowiskach

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) zostały określone jako złe (**U2**).

Perspektywy ochrony uznano za niezadowolające (U1) na dwóch stanowiskach (Nowa Dęba-Poligon i Wilcza Wola), a na wszystkich pozostałych za złe (U2). Pomimo ochrony prawnej (dwa stanowiska znajdują się w rezerwach przyrody) i prowadzonej tam ochrony czynnej, gatunek ginie.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako zły (**U2**).

Stan ochrony gatunku na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) oceniono jako niezadowolający (U1), a na pozostałych jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją przede wszystkim bardzo złego stanu populacji, głównie niskiej liczebności osobników (na dwóch badanych stanowiskach gatunek już wyginął) oraz niezadowolającego lub zdecydowanie złego stanu siedliska.

II. B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA :

Tab. 3. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Oceny gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> na poszczególnych stanowiskach				
						Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)	
						teraz	teraz	teraz	teraz	
						w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	
1	PLH 260024	Krzemionki Opatowskie	Świętokrzyskie Przedgórze Iłżeckie	819	Rezerwat Krzemionki Opatowskie	U2	U2	U2	U2	
2	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	Podkarpackie Równina Tarnobrzeska	820	Nowa Dęba - Poligon	FV	U1	U1	U1	
3	-	-	Podkarpackie Równina Tarnobrzeska	821	Wilcza Wola	U2	FV	U1	U2	
4	-	-	Lubelskie Równina Łukowska	822	Kownatki	U2	U2	XX	U2	
5	-	-	Lubelskie Równina Łukowska	823	Las Wagramski	U2	U2	XX	U2	
Suma poszczególnych ocen stanowisk						FV	1	1	-	-
						U1	-	1	2	1
						U2	4	3	1	4
						XX	-	-	2	-
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						5/5	5/5	5/5	5/5	
UWAGI: Brak										

Tab. 4. Aktualne oddziaływania łącznie - **dane ogólne** - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWA NIE	Uszczegółowienie - wytlumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba stanowisk gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z danym oddziaływaniem i intensywnością									
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -			
				Teraz 2015 -2018									
				A	B	C	A	B	C	A	B	C	
B02.02	Wycinka lasu	Zrąb zlokalizowany w sąsiednim oddziale, zmniejszył ocienienie stanowiska	1/5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D01	Drogi, ścieżki i drogi kolejowe	Większy dostęp światła, do dna lasu	1/5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
I02	Problematyczne gatunki rodzime	Problematyczne gatunki rodzime takie jak: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> ; <i>Molinia caerulea</i> , ocieniają <i>Daphne cneorum</i> , poza okresem jego kwitnienia	1/5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
J01	Pożary i gaszenie pożarów	Według inf. ustnej pożar wpłynął pozytywnie na gatunek	1/5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
J02	Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Pasy przeciwpożarowe w postaci rowów odwadniają teren, w sąsiedztwie stanowiska	1/5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych	1/5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
K04.01	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja	Wawrzynek główkowy jest poddany silnej presji konkurencyjnych gatunków, zarówno w warstwie C jak i B oraz A	1/5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
K04.05	Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzyńkę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	1/5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
M02.03	Zmniejszenie populacji lub	Niska liczebność populacji w stosunku do wcześniejszych	1/5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWA NIE	Uszczegółowienie - wytlumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba stanowisk gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z danym oddziaływaniem i intensywnością									
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -			
				Teraz 2015 -2018									
				A	B	C	A	B	C	A	B	C	
	wyginiecie gatunku	danych (prawdopodobnie występuje tylko jeden osobnik)											
	Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk			2/5 ¹⁾	1/5	0/5	0/5	0/5	1/5	2/5	1/5	0/5	
	Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności			2/2	1/1	0/0	0/0	0/0	1/1	3/2	2/1	0/0	

¹⁾Dla dwóch stanowisk (Kownatki i Las Wagramski) nie podano oddziaływań, ze względu na wyginiecie gatunku i brak dokładnej lokalizacji miejsc, gdzie gatunek rósł w przeszłości.

Tab.4.A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

B02.02 Wycinka lasu – na jednym stanowisku (Wilcza Wola) stwierdzono silny wpływ pozytywny.

D01 Drogi, ścieżki i drogi kolejowe – na jednym stanowisku (Wilcza Wola) stwierdzono pozytywny wpływ o średnim nasileniu.

I02 Problematiczne gatunki rodzime – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) stwierdzono negatywny wpływ o średnim nasileniu.

J01 Pożary i gaszenie pożarów – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) stwierdzono silny wpływ pozytywny.

J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) stwierdzono słabe oddziaływanie neutralne dla gatunku.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) stwierdzono negatywny wpływ o średnim nasileniu.

K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja – na jednym stanowisku (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) stwierdzono silny wpływ negatywny.

K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym stanowisku (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) stwierdzono silny wpływ negatywny.

M02.03 Zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku – na jednym stanowisku (Wilcza Wola) stwierdzono silny wpływ negatywny.

Komentarz:

Ponieważ monitoring wawrzynka główkowego wykonywany jest po raz pierwszy, brak danych do porównań z poprzednim okresem. Niemożliwe też było ustalenie oddziaływań dla dwóch stanowisk, na których gatunek obecnie wyginął, gdyż nieznana była dokładna lokalizacja miejsc, w których rósł. Stanowiska wawrzynka główkowego obecnie charakteryzuje bardzo duże zróżnicowanie siedliskowe, różne też czynniki wpływają na gatunek i jego siedlisko. Żadne z zauważonych oddziaływań nie powtarza się na dwóch stanowiskach. Niewątpliwie głównym problemem jest wyginięcie gatunku na części stanowisk oraz zmniejszenie populacji na pozostałych, jednak na obecnym etapie trudno ustalić, co jest tego główną przyczyną. Prawdopodobnie jedną z nich jest sukcesja zbiorowisk, w których rośnie wawrzynek główkowy prowadząca do wzrostu konkurencji ze strony innych roślin oraz zwiększenia ocienienia gatunku. Być może przyczyniła się do tego zmiana sposobu gospodarowania w lasach (zanik luk, większe zwarcie drzewostanów).

Tab.5. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba stanowisk gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z danym zagrożeniem	Liczba stanowisk gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
			teraz	A	B	C
			w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
I02	Problematiczne gatunki rodzime	Problematiczne gatunki rodzime takie jak: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> ; <i>Molinia caerulea</i> , będą ocieniały <i>Daphne cneorum</i> , poza okresem jego kwitnienia	1/5 ¹⁾	-	1	-
J03	Inne zmiany ekosystemu	Odnowienie zrębu może zwiększyć ocienienie stanowiska	1/5	1	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych	1/5	1	-	-
K04.01	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja	Wawrzynek główkowy jest poddany silnej presji konkurencyjnych gatunków, zarówno w warstwie C jak i B oraz A	1/5	1	-	-
K04.05	Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzyńę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	1/5	1	-	-
Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk				3/5	1/5	0/5
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba stanowisk, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				4/3	1/1	0/0

¹⁾Dla dwóch stanowisk (Kownatki i Las Wagramski) nie podano przewidywanych zagrożeń, ze względu na wyginiecie gatunku i brak dokładnej lokalizacji miejsc, gdzie gatunek rósł w przeszłości.

 Tab.5.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

I02 Problematyczne gatunki rodzime – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) w przyszłości nadal przewiduje się negatywny wpływ o średnim nasileniu.

J03 Inne zmiany ekosystemu – na jednym stanowisku (Wilcza Wola) w przyszłości przewiduje się silny negatywny wpływ.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym stanowisku (Nowa Dęba-Poligon) w przyszłości przewiduje się silny negatywny wpływ (nasilenie negatywnego oddziaływania).

K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja – na jednym stanowisku (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) w przyszłości nadal przewiduje się silny negatywny wpływ.

K04.05 Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym stanowisku (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) w przyszłości nadal przewiduje się silny negatywny wpływ.

Komentarz:

Niestety, o ile nic się nie zmieni, w przyszłości nadal należy się liczyć ze zmniejszaniem się liczebności populacji oraz zanikiem kolejnych stanowisk. Poważnymi zagrożeniami dla gatunku są negatywne zmiany siedliska wywołane sukcesją roślinności i wzrostem ocienienia, presją ze strony gatunków ekspansywnych i konkurencyjnych.

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.6. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> na obszarach Natura 2000			Suma obszarów
		Liczba obszarów z daną oceną:			
		FV	U1	U2	
		teraz	teraz	teraz	
		w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	teraz
		w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
Populacja	Liczebność ¹⁾	1	-	1	2
	Liczba pędów generatywnych (kwiatowych)	1	-	1	2
	Stan zdrowotny	1	-	1	2
	Parametr Populacja	1	-	1	2
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	1	-	1	2
	Powierzchnia zajętego siedliska	1	-	1	2
	Ocienienie	-	1	1	2
	Wysokość runa	-	1	1	2
	Gatunki ekspansywne	-	1	1	2
	Gatunki obce, inwazyjne	2	-	-	2
	Negatywne wpływy z otoczenia	1	-	1	2
Parametr Siedlisko gatunku	-	1	1	2	
Perspektywy ochrony		-	1	1	2
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		-	1	1	2

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab.6.A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony, jego wskaźników i parametrów na obszarach Natura 2000, w których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Dwa z monitorowanych stanowisk znajdują się na obszarach Natura 2000. Ponieważ w każdym z badanych obszarów znajduje się tylko jedno naturalne stanowisko wawrzyńka główkowego, wyniki dla obszarów są takie same, jak dla stanowisk znajdujących się na ich terenach.

III.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na obszarach Natura 2000

Na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) wszystkie wskaźniki określające populację zostały ocenione jako właściwe (FV), tak dobre oceny są spowodowane obecnością w tym obszarze najliczniejszego stanowiska wawrzyńka główkowego w Polsce (Nowa Dęba-Poligon). W drugim z monitorowanych obszarów (Krzemionki Opatowskie) gatunek jest na skraju wymarcia – na jedynym stanowisku (Rezerwat Krzemionki Opatowskie) odnaleziono tylko jeden uszkodzony, płony pęd (wszystkie wskaźniki ocenione jako złe – U2).

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na obszarach Natura 2000

Na obszarze Enklawy Puszczy Sandomierskiej, podobnie jak na najliczniejszym stanowisku wawrzyńka główkowego (Nowa Dęba-Poligon) jako prawidłowe (FV) ocenione są wskaźniki: **powierzchnia potencjalnego siedliska** i **powierzchnia zajętego siedliska**, a także **obecność gatunków inwazyjnych** i **negatywne wpływy z otoczenia**, natomiast część wskaźników bezpośrednio charakteryzujących strukturę zajmowanego siedliska (**ocienienie**, **wysokość runa**, **gatunki ekspansywne**) oceniono jako niezadowolające (U1). Na jedynym stanowisku wawrzyńka główkowego, na obszarze Krzemionki Opatowskie prawie wszystkie wskaźniki oceniono jako złe (U2), nie zanotowano tam jedynie obcych gatunków inwazyjnych (ocena FV).

III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym na obszarach Natura 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacja na obszarach Natura 2000

Stan populacji został określony jako właściwy (FV) na jednym obszarze Natura 2000 (Enklawy Puszczy Sandomierskiej), a na drugim (Krzemionki Opatowskie) jako zły (U2). W badanych obszarach liczebność gatunku była skrajnie różna (ponad 1000 i jeden pęd).

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na obszarach Natura 2000

Stan siedliska został określony jako niezadowolający (U1) na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej), a na drugim (Krzemionki Opatowskie) jako zdecydowanie zły (U2). Na obszarze Enklawy Puszczy Sandomierskiej na obniżenie oceny wpłynęła obecność wysokich, ekspansywnych bylin oceniających wawrzynka główkowego, w Krzemionkach Opatowskich prawie wszystkie wskaźniki oceniono jako złe.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

Perspektywy ochrony uznano za niezadowolające (U1) na obszarze Enklawy Puszczy Sandomierskiej, a na obszarze Krzemionki Opatowskie za złe (U2). Pomimo ochrony prawnej (rezerwat przyrody) i ochrony czynnej gatunek ginie.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Stan ochrony gatunku na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) oceniono jako niezadowolający (U1), a na drugim (Krzemionki Opatowskie) jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją niezadowolającego lub zdecydowanie złego stanu siedliska, a w przypadku obszaru Krzemionki Opatowskie – bardzo złego stanu populacji.

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.7. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo ew. kraina geograficzna	Oceny gatunku wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> na poszczególnych obszarach Natura 2000			
				Populacja	Siedlisko gatunku	Perspektywy ochrony	Stan ochrony (ocena ogólna)
				teraz	teraz	teraz	teraz
				w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
1	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	Podkarpackie Równina Tarnobrzeska	FV	U1	U1	U1
2	PLH 260024	Krzemionki Opatowskie	Świętokrzyskie Przedgórze Łżeckie	U2	U2	U2	U2
Suma o b s z a r ó w z danymi ocenami			FV	1	-	-	-
			U1	-	1	1	1
			U2	1	1	1	1
			XX	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych o b s z a r ó w / ocen				2/2	2/2	2/2	2/2
UWAGI: Brak.							

Tab.8. Aktualne oddziaływania - **dane ogólne** - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWA NIE	Uszczegółowienie - wy tłumaczenie na czym ono polega	Liczba obszarów z danym oddziaływaniem - razem teraz 2015-2018	Liczba obszarów Natura 2000 z danym wpływem i intensywnością oddziaływania na gatunek wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i>								
				Wpływ pozytywny +			Wpływ neutralny 0			Wpływ negatywny -		
				Teraz 2015 -2018								
				A	B	C	A	B	C	A	B	C
I02	Problematyczne gatunki rodzime	Problematyczne gatunki rodzime takie jak: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> ; <i>Molinia caerulea</i> , ocieniają <i>Daphne cneorum</i> , poza okresem jego kwitnienia	1/5	-	-	-	-	-	-	-	1	-
J01	Pożary i gaszenie pożarów	Według inf. ustnej pożar wpłynął pozytywnie na gatunek	1/5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
J02	Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Pasy przeciwpożarowe w postaci rowów odwadniają teren, w sąsiedztwie stanowiska	1/5	-	-	-	-	-	1	-	-	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych	1/5	-	-	-	-	-	-	-	1	-
K04.01	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja	Wawrzynek główkowy jest poddany silnej presji konkurencyjnych gatunków, zarówno w warstwie C jak i B oraz A	1/5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
K04.05	Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	1/5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				1/2	0/2	0/2	0/2	0/2	1/2	1/2	1/2	0/2
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności				1/1	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1	2/1	2/1	0/0

Tab. 8A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

I02 Problematiczne gatunki rodzime – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) stwierdzono negatywny wpływ o średnim nasileniu.

J01 Pożary i gaszenie pożarów – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) stwierdzono silny wpływ pozytywny.

J02 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) stwierdzono słabe oddziaływanie neutralne dla gatunku.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) stwierdzono negatywny wpływ o średnim nasileniu.

K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja – na jednym obszarze (Krzemionki Opatowskie) stwierdzono silny wpływ negatywny.

K04.05 Szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym obszarze (Krzemionki Opatowskie) stwierdzono silny wpływ negatywny.

Komentarz:

Ponieważ monitoring wawrzyńka główkowego wykonywany jest po raz pierwszy, brak danych do porównań z poprzednim okresem. Stanowiska wawrzyńka główkowego w obu obszarach charakteryzuje bardzo duże zróżnicowanie siedliskowe, różne też czynniki wpływają na gatunek i jego siedlisko. Żadne z zauważonych oddziaływań nie powtarza się na dwóch obszarach. Na podstawie ich analizy można stwierdzić, że na gatunek negatywnie oddziałuje nadmierne ocienienie będące skutkiem sukcesji (zanikanie luk w drzewostanie oraz ocienienie przez inne gatunki zielne).

Tab. 9. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne tj. łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie wytłumaczenie na czym polega	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z danym zagrożeniem	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i> z daną intensywnością zagrożenia		
				Intensywność zagrożenia		
				A	B	C
				teraz	teraz	teraz
				w latach 2015-2018	w latach 2015-2018	w latach 2015-2018
I02	Problematyczne gatunki rodzime	Problematyczne gatunki rodzime takie jak: <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> ; <i>Molinia caerulea</i> , będą ocieniały <i>Daphne cneorum</i> , poza okresem jego kwitnienia	1/5	-	1	-
K02.01	Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Sukcesja w kierunku zbiorowisk leśnych	1/5	1	-	-
K04.01	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja	Wawrzynek główkowy jest poddany silnej presji konkurencyjnych gatunków, zarówno w warstwie C jak i B oraz A	1/5	1	-	-
K04.05	Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzyńę łowną)	Zgryzanie przez kopytne	1/5	1	-	-
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów				2/2	1/2	0/2
Liczba wystąpień zagrożeń o określonej intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano zagrożenia o danej intensywności				3/2	1/1	0/0

 Tab.9.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

I02 Problematyczne gatunki rodzime – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) w przyszłości nadal przewiduje się negatywny wpływ o średnim nasileniu.

K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – na jednym obszarze (Enklawy Puszczy Sandomierskiej) w przyszłości przewiduje się silny negatywny wpływ (nasilenie negatywnego oddziaływania).

K04.01 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Konkurencja – na jednym obszarze (Krzemionki Opatowskie) w przyszłości nadal przewiduje się silny negatywny wpływ.

K04.05 Szkody wyrządzone przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną) – na jednym obszarze (Krzemionki Opatowskie) w przyszłości nadal przewiduje się silny negatywny wpływ.

Komentarz:

Niestety, o ile nic się nie zmieni, w przyszłości nadal należy się liczyć z poważnymi zagrożeniami dla gatunku, które mogą doprowadzić do jego wyginięcia, takimi jak negatywne zmiany siedliska wywołane sukcesją roślinności, presją ze strony gatunków ekspansywnych i konkurencyjnych.

4. Wyniki monitoringu wawrznika główkowego *Daphne cneorum* cała Polska podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab. 10. Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu gatunku wawrznika główkowego *Daphne cneorum* – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Na badanych stanowiskach nie stwierdzono obecności gatunków obcych inwazyjnych

Tabela 10A. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych inwazyjnych na stanowiskach gatunku wawrznika główkowego *Daphne cneorum* z poprzednimi latami

Monitoring prowadzono po raz pierwszy

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Na badanych stanowiskach nie stwierdzono obecności obcych gatunków inwazyjnych, mogących zagrozić wawrznikowi główkowemu.

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Zmiany metodyki uwzględniono w trakcie badań terenowych i przy wypełnianiu formularzy w 2016 roku. Na razie dalszych zmian się nie proponuje. Ewentualne dalsze zalecenia i propozycje zmian metodyki będą mogły być zaproponowane po zebraniu większej ilości danych.

W przyszłości prawdopodobnie można będzie włączyć do monitoringu stanowisko, gdzie wawrznik główkowy został introdukowany (w Wilczej Woli, w okolicy monitorowanego stanowiska). Ponieważ gatunek został tam posadzony w ubiegłym roku, w trakcie kolejnego cyklu monitoringu wskazana jest wizja terenowa i na podstawie jej wyników zdecydowanie o ewentualnym włączeniu stanowiska do monitoringu. Decyzji takich nie należy podejmować zbyt wcześnie, gdyż nie wszystkie introdukcje są udane, czasami posadzone osobniki nie przyjmują się, szybko obumierają lub nie rozmnażają się tak jak na siedliskach naturalnych. Wskazane jest obserwowanie takiego stanowiska w ramach innych, lokalnych monitoringów i włączenie do ogólnopolskiego systemu monitoringu dopiero po kilku latach, gdy jest już wiadomo, że introdukcja zakończyła się powodzeniem.

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Stan ochrony monitorowanych stanowisk wawrznika główkowego jest różny. Dwa z nich znajdują się w rezerwatach przyrody, pozostałe nie są objęte żadną formą ochrony prawnej. Podstawowym warunkiem utrzymania się gatunku na stanowiskach jest zachowanie odpowiednich dla niego siedlisk. Gatunek ten występował głównie w

widnych, ciepłych drzewostanach sosnowych. Obecnie na większości stanowisk silnie prześwietlone sośniny przekształcają się w cieniste bory mieszane i grądy, co skutkuje gwałtownym spadkiem liczebności i zanikiem stanowisk wawrzyńka główkowego. W celu utrzymania stanowisk konieczne jest stałe prześwietlanie drzewostanów oraz miejscowe odslanianie gleby. Działania takie prowadzone są w ramach ochrony czynnej na dwóch istniejących do dzisiaj stanowiskach i pomogły one przetrwać gatunkowi. Dodatkowo prowadzona jest introdukcja wawrzyńka główkowego na siedliska zastępcze. Pomimo to nie wiadomo, czy uda się zapobiec wyginięciu gatunku na terenie kraju.

VII. INNE UWAGI

Brak uwag.

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk gatunku wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* wg obszarów Natura 2000 – monitoring skończony – stan badań na koniec 2016 r.

Lp.	Lokalizacja stanowiska z gatunkiem wawrzynek główkowy <i>Daphne cneorum</i>				Id stanowiska	Nazwa stanowiska	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Region biogeograficzny			teraz
							w latach 2015-2018
1	PLH 260024	Krzemionki Opatowskie	Świętokrzyskie Przedgórze Łżeczkie	kontynentalny	819	Rezerwat Krzemionki Opatowskie	Zdzisław Bednarz, Anna Maria Ociepa, Aleksandra Graboś
2	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	Podkarpackie Równina Tarnobrzeska	kontynentalny	820	Nowa Dęba - Poligon	Zdzisław Bednarz, Anna Maria Ociepa, Aleksandra Graboś
3	-	-	Podkarpackie Równina Tarnobrzeska	kontynentalny	821	Wilcza Wola	Zdzisław Bednarz, Anna Maria Ociepa, Aleksandra Graboś
4	-	-	Lubelskie Równina Łukowska	kontynentalny	822	Kownatki	Grzegorz Leśniański
5	-	-	Lubelskie Równina Łukowska	kontynentalny	823	Las Wagramski	Grzegorz Leśniański

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU WAWRZYNEK GŁÓWKOWY *DAPHNE CNEORUM*

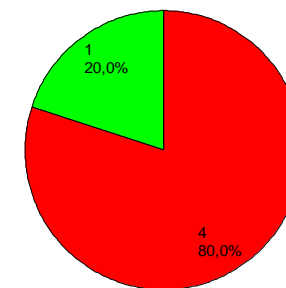
W przeszłości gatunek był podawany z ponad 20 stanowisk, w ostatnich latach potwierdzono jedynie trzy z nich: na Wyżynie Kieleckiej w rezerwacie Krzemionki Opatowskie oraz na Płaskowyżu Kolbuszowskim w okolicach Lipnicy i w okolicach Nowej Dęby. Monitoringiem objęto wszystkie trzy istniejące stanowiska oraz dwa nie potwierdzone, znajdujące się na Lubelszczyźnie. W Polsce obecnie gatunek występuje tylko w regionie kontynentalnym. Wyniki należy uznać za reprezentatywne pod względem lokalizacji i rozmieszczenia stanowisk.

Niewątpliwie głównym problemem jest wyginięcie gatunku na części stanowisk oraz zmniejszenie populacji na pozostałych, jednak na obecnym etapie trudno ustalić, co jest tego główną przyczyną. Prawdopodobnie jedną z nich jest sukcesja zbiorowisk, w których rośnie wawrzynek główkowy prowadząca do wzrostu konkurencji ze strony innych roślin oraz zwiększenia ocienienia gatunku (zjawiska oceniane przez takie wskaźniki jak: ocienienie, wysokość runa i gatunki ekspansywne). Być może przyczyniła się do tego zmiana sposobu gospodarowania w lasach (zanik luk, większe zwarcie drzewostanów) oraz inne czynniki zewnętrzne (oceniane jako negatywne wpływy z otoczenia).

REGION KONTYNENTALNY

Stan populacji (U2)

Stan populacji w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce został określony jako zły (U2). Tylko na jednym z badanych stanowisk stan populacji był właściwy (FV). Na pozostałych stanowiskach stan określono jako zły (U2). Na dwóch z pięciu badanych stanowisk gatunek wyginął, a na jednym znaleziono tylko jeden pęd. Co ciekawe jedyna dobrze zachowana populacja rośla w nietypowym, zaburzonym siedlisku.

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 3: Stan populacji gatunku

Stan siedliska(U2)

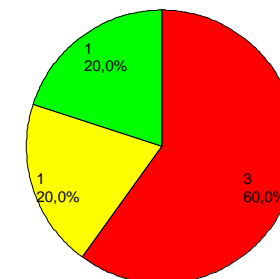
Stan siedliska został określony jako dobry (FV) na jednym stanowisku, niezadawalający (U1) na jednym stanowisku, a na trzech jako zdecydowanie zły (U2). O złej ocenie zdecydowały różne wskaźniki i trudno odnaleźć jakieś prawidłowości. Siedlisko na badanych stanowiskach jest bardzo zróżnicowane i działają na nie różne czynniki. Stan siedliska nie zawsze szedł w parze ze stanem populacji. Na stanowisku, gdzie stan siedliska określono jako prawidłowy (najbliższy określanemu dotychczas jako typowy dla gatunku), populacja była w zaniku, a najliczniejsza populacja rosła na siedlisku, którego stan określono jako niezadawalający (liczne gatunki ekspansywne, zbyt bujne, wysokie runo, powodujące nadmierne ocienienie).

Perspektywy ochrony (U2)

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym, a tym samym w Polsce zostały określone jako złe (U2). Pomimo ochrony prawnej (dwa stanowiska znajdują się w rezerwatach przyrody) i prowadzonej tam ochrony czynnej, gatunek ginie. Bardzo duże zróżnicowanie siedlisk oraz występowanie jedynej, dobrze zachowanej populacji na nietypowym, zaburzonym siedlisku świadczy o całkowitym zaniku siedlisk typowych dla tego gatunku.

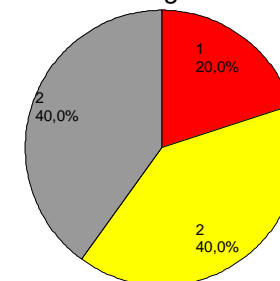
Stan ochrony(U2)

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako zły (U2). Ocena ta jest konsekwencją przede wszystkim bardzo złego stanu populacji, głównie niskiej liczebności osobników (na dwóch badanych stanowiskach, podobnie jak na kilkunastu innych, gatunek już wyginął) oraz niezadawalającego lub zdecydowanie złego stanu siedliska. W przeszłości wawrzynek główkowy występował na dość specyficznych siedliskach, prawdopodobnie pochodzenia antropogenicznego. Zmiana sposobu gospodarowania doprowadziła do ich zaniku.

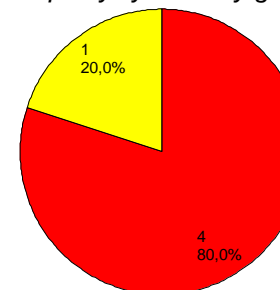
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 4: Stan siedliska gatunku

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 5: Perspektywy ochrony gatunku

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 6: Ogólny stan ochrony gatunku

